

Hospodářská kriminalita

Co se rozumí pod pojmem hospodářská kriminalita a jak tento pojem vymezit, činí nemalé problémy.

Pro hlubší pochopení celé problematiky, „**hospodářská kriminalita**“ je třeba se vrátit ke kriminologii jako vědě, kdy byly v tomto směru zaznamenány první pokusy o formulování definice. První zmínky o zkoumání trestné činnosti v oblasti ekonomiky lze nalézt v projevu Edwina C. Hilla v roce 1872 v Londýně, kde zaměřil pozornost na tzv. **kriminální kapitalisty** a jejich vzrůstající podíl na vzestupu

Významným krokem vpřed, bylo již dnes klasické zpracování teorie **kriminality bílých límečků**, jejímž autorem byl **Edwin Sutherland** v roce 1939. Ten **definoval hospodářský zločin jako jednání, které spáchala vážná, vysoce společensky postavená osoba v rámci svého povolání.** Jedním z prvních autorů, kteří se snažili pochopit problém hospodářské kriminality, byl Hoffman, který ve své práci z roku 1954 definuje hospodářské delikty jako „typické pro podnikatele, obchodníky a živnostníky“.

Dále vychází z teze, že hospodářská trestná činnost je **taková, která je namířená proti hospodářství jako celku nebo proti jeho nejdůležitějším zařízením.**

Útoky, které jsou považovány za ekonomický zločin

- Vzhledem k tomu, že definování hospodářské kriminality se ukázalo jako takmer neřešitelný problém posledních let a aby se překlenuli obtížnosti přesného definování hospodářské kriminality, vyjmenovali se útoky, které jsou považovány za ekonomický zločin:

- kartelové trestné činy
- podvodné praktiky
- falešné firmy
- podvádění spotřebitelu
- počítačové zločiny
- podvody ke škodě věřiteli
- celní trestné činy
- burzovní a bankovní trestná činnost
- trestné činy proti životnímu prostředí

Přes všechny snahy tedy obecně platná definice hospodářské kriminality není k dispozici.

Proto za hospodářskou trestnou činnost budeme považovat **společensky nebezpečná jednání, naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.**

Skutkové podstaty hospodářské trestné činnosti jsou rozčleněny do čtyř oddílů:

Skutkové podstaty hospodářské trestné činnosti jsou rozčleněny do **čtyř oddílů**:

- trestné činy proti hospodářské soustavě
- trestné činy proti hospodářské kázni
- trestné činy proti měně a trestné činy daňové
- trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži ochranných známkách, vzorech, vynálezech a proti autorskému právu

- Hospodářská trestná činnost je z valné části páchána jednou osobu, avšak zvyšuje se počet případů, kdy se na trestné činnosti podílí více osob. Tuto skutečnost však nelze automaticky ztotožňovat s organizovanou kriminalitou. Mezi hospodářské oblasti, jež jsou nejčastěji postiženy trestnou činností je možno zahrnout zejména resort státního, družstevního a zahraničního obchodu, nevýrobní sekce a potravinářský průmysl.

- Příčiny hospodářské trestné činnosti lze dělit z řady hledisek. Např. na **klasické, jež mají společné rysy u všech forem kriminality** a na **specifické, které mají svojí platnost převážně v hospodářské sféře** a dále to mohou být příčiny působící **dlouhodobě** a příčiny **krátkodobějšího** charakteru.

- Hospodářská trestná činnost je reflexem stavu a vývoje ekonomické sféry po pádu totalitního režimu, které silně ovlivnilo i kriminogenní faktory.
- **Komplex rizikových faktorů, provázejících transformaci ekonomiky na tržní principy a umožňujících zejména v důsledku nedostatku zkušeností, nedostatečné legislativy a kontroly páchaní trestné činnosti ve formě úplatkářství, podvodů a jiných machinací, úzce souvisí s postupnými kroky privatizačního procesu.**

- Jedním z prvních a bezesporu nejvýznamnějších kroků tohoto období je postupný **přechod státního majetku do soukromých rukou** a tím i postupně se rozvíjející sektor soukromého podnikání.
- Bylo zde **velmi málo zkušeností** se soukromým podnikáním, byla **nízká úroveň znalostí právních předpisů**, byl zde i nedostatek finančních prostředků, tedy základního kapitálu.

Výskyt a **kategorizace registrované trestné činnosti** se zaváděním tržního hospodářství byla v této době poznamenána raným stádiem ekonomické reformy.

Případy lze rozdělit do několika okruhů:

- trestná spokojená se samotným procesem privatizace,
- nezákonné získávání výrobních prostředků a surovin k soukromému podnikání ze zdroje organizace,
- nezákonné získávání zboží ze zahraničí,
- nedovolená směnárenská činnost,
- trestná činnost spojená se samotnou soukromopodnikatelskou činností občanů.

- Za **nejpodstatnější rizikové faktory** provádějící toto z hlediska přerodu naší ekonomiky – lze označit především **nedostatky v oblasti legislativy a kontrolní činnosti**, které zejména vytvářely vhodné podmínky pro páchaní hospodářské trestné činnosti. Za **významný kriminogenní faktor** lze označit **nedokonalý a složitý právní systém**, včetně nedostatečné úrovně kontroly – její nefunkčnost působící již dlouhodobě i v oblasti daní,

Prevence

Určitá oblast odborníků praxe zabývající se hospodářskou trestnou činností je toho názoru, že nejúčinnější prevence této trestné činnosti **je přísnější postih pachatelů.**

Je rovněž nutno počítat s vysokou latencí, což zvyšuje její **společenskou nebezpečnost.**

V zásadě je však nutno vycházet ze současných poznatků o příčinách hospodářské kriminality, jak vyplývají z provedené analýzy a na jejich základě preventivní aktivity zaměřit především do oblasti:

- právní;
- ekonomické;
- sociální.

- **Je nedostatečná a nevyhovující legislativní úprava.** Příkladem preventivního působení je zdokonalování legislativy a novelty trestního zákona. Jedna z nových forem hledání v oblasti prevence hospodářské trestné činnosti je i trestní odpovědnost právnických osob. Jde o prolomení zásady, že k trestní odpovědnosti mohou být povolány pouze fyzické osoby.
- Dále je třeba věnovat pozornost **zásadním změnám** v ekonomice, pokud jde o pohyb majetku a rozvoj soukromého podnikání – mnohdy jsou provázeny řadou rizikových faktorů. Významnou roli v tomto směru hrají i orgány kontroly, **neúčinná kontrola** působí na úseku hospodářské trestné činnosti jako **významný kriminogenní faktor**.
- Systémové změny se dotýkají sociální sféry. Způsobují celkové uvolnění morálky občanů a snížení kriminální citlivosti občanů, postrádá se i potřebná **podnikatelská etika**.